

MOZAIK A FŐVÁROS MÚLTJÁBÓL

Az utcajárdák rendje

Járdák csak a múlt század hatvar as éveitől vannak közlekedés szabályozásunkban; akkor kezdődött a burkolt kocsit elválasztása a kétoldalt magasított járdától.

A közúti forgalom növekedése emelte a járdán közlekedés szabályozásának fontosságát is, hiszen ha a járdát — akár építkezés, akár rakodás miatt — tartósan elfoglalták, akkor a járókelőknek a forgalmas úttestet kellett használniuk.

A múlt század vége felé a rendőrség két rendeletre hivatkozva léphetett fel a járdák rendjét megsértők ellen. A főváros első, 1873. évi építési szabályzatának 65. §-a szigorúan megtiltotta a gyalogjárdák bármilyen célú elfoglalását. Korlátozást tartalmazott továbbá az akkori köztisztasági szabályrendelet 12. §-a, amely a köztisztaság érdekében tiltotta a közlekedés akadályozását a járdákon.

A kereskedők ugyanis üzletük elé mindenféle ládákat és alkatrészeket raktak ki. Sőt, az élelme-sebbje, portékája jobb hirdetése érdekében, üzle-téből kiszögellő alacsony rudakra akasztotta nap-közben árúit, ami valóban akadályozta a gyalog-járókat. Különösen az akkor is már igen élénk forgalmú Váci utca egyes kereskedői raktak ki feltűnő és a forgalmat nagyban akadályozó hirde-téseket, cégtáblákat. Kifogásolta a rendőrség a kirakatot védő egyes bolti ernyők alacsony elhe-lyezését is. Mindezeket a rendőrség el akarta távolíttatni; ez azonban általában nem történt meg.

A főváros mindezzért külön szabályrendeletet alkotott a járdák, gyalogjárók közlekedési rend-jéről. Megtiltotta a 2,5 méternél (8 lábál) hosz-szabban kiugró cégtáblák alkalmazását. Az 1891. január 8-i közgyűlés tárgyalta a fővárosi tanács tervezetét. Élénk vita alakult ki mindenekelőtt a rendelet-tervezet 9. §-a fölött. E szakasz sze-rint „a járdákon zárt sorban menéssel, csoportosu-lással és csoportos ácsorgással a közlekedést akadályozni tilos.” Az illet rendőri figyelmeztetéssel meg kell szüntetni. Az ellenszegülők kihágást követnek el, melyért 50 krajcártól 50 forintig ter-jedhető pénzbüntetést szabható ki.

A közgyűlés tagjai közül többen, így *Dezsényi József* és *Tenczer Pál*, nem óhajtották ilyen kér-désben a rendőrség beavatkozását. *Polonyi Géza* (később igazságügyminiszter, majd a Főv. Köz-munkák Tanácsának elnöke) szintén e szakasz ellen szólalt fel. Mint kijelentette: „...*híve a sza-badságnak, és barátja a rendnek is. Annak megál-lapítását, hogy hol kezdődik a csoport, nem lehet a rendőrségre bízni. Más városokban is egyes élelmes kereskedők reklám céljára csoportosulásokat idéz-nek elő, melyekből semmi baj nem támad. A csoport-osulást csak ott lehet eltiltani, ahol az veszélyes, ez pedig nem szabályrendeletbe való, hanem köz-rendészeti törvénybe.*” A teljes szakasz kihagyását javasolta. — A közgyűlés így is határozott.

Pálinkamérések engedélyezése

A századvégi Budapesten aggasztóan kezdtek elszaporodni a pálinkamérések. Bár nem annyira, mint az akkori Magyarország más területein (el-rettentő példaként emlegették, hogy Máramaros megye egyik, 3000 lakosú községében 40 pálinka-mérés található), mégis szükségesnek látszott a hatóságok szabályozás.

A főváros közrendészeti bizottságja kimuta-tásba foglalta azokat az utakat, utcákat, tereket, ahol célszerű az ilyen üzletek eltiltása. Kimuta-tását megküldte a kerületi előjáróságoknak, to-vábbá az érdekelt budapesti szesz- és likörgyá-rok ill. kimérők ipartársulatainak. Meghallga-tásuk után több — eredetileg tilalomra javasolt útvonalat kihagyott. A közgyűlés jóváhagyása elé terjesztett javaslat általános elvként kimondta, hogy templomok, iskolák, színházak és művelődé-si intézetek közelében, nemkülönben jelentős

helyi közérdekek esetén pálinkamérések egyál-talában nem nyithatók. Egyébként a javaslat a kö-vetkező felsorolást tartalmazta:

„Pálinkamérések és zsisbárus-üzletek nem gya-korolhatók:”

I. kerület. „*A várban a bécsi kapu-tér kivételével sehol, továbbá az Alagút- Gránitlépcső-, Vár-fok-, Városmajor-, Apród- és Döbrentey-utcában, Döbrentey-közön, Döbrentey- és Egyház-téren, Felső-palota- és Palota-utcában, Rudasfürdő-téren és Vizmű-utcában.*”

II. kerület. „*Fő-utcában, Várkert-rakparton, Várkert-bazárban, Margit-rakodóparton, a Pálffy-térig, a Corvin-téren, Halász-utcában, Bomba-téren, Lánchíd-utcában és a Budai-körúton.*”

III. kerület. „*A Városház-téren.*”

IV. kerület. „*Calvin- és Deák-téren, Deák-utca-ban, Korona-herceg-utcában, Ferenc József-sétá-nyon (Corso) és Szerbia-téren, Bécsi-utcában, Kris-tóf-téren, Kishíd-utcában, Váci-utcában, Kigyó-ut-cában, Városház-téren, Eskü-téren, Torony-ut-cában, Hatvani-utcában, Ferenciek-terén, Egye-tem-téren és utcában, Papnevelde-utcában, Kec-keméti-ut-cában, a Lipót-utcának a Rózsa-tértől a Borz-utcaig terjedő részén, a Kalap-ut-cának a Lipót-utctól a Kéményseprő-utcaig terjedő részén, végre a Petőfi-téren.*”

V. kerület. „*Bécsi-utcában, Dorottya-ut-cában, Deák Ferenc-téren, Eötvös-téren, Fürdő-ut-cában, Ferenc József-téren és rakparton, Gizella-, József-és Lipót-téren, Marokói-ut-cában, a Nádor-ut-cának a Frohner-szállodáig terjedő részén, a Rudolf-rakparton, Vigadó-téren és utcában és a Wurm-ut-cában.*”

VI. kerület. „*Andrássy-úton, Teréz-körúton, az operaházat környező utcáknak ezen részében, Deák-téren, a nyaralók területén, végre a Király-ut-cában a körútig.*”

VII. kerület. „*Király-ut-cában a körútig, a Kerepesi-úton, a Szegényház-téren, a nyaraló területén, a városligeti fasorban, Damjanich-ut-cában és Erzsébet-királyné út és Rottenbiller-ut-ca közötti nyaraló területén.*”

VIII. kerület. „*Kerepesi úton, az Üllői-úton a Nagykörútig, a Stáció-ut-cában, a körútig a Mária Terézia-téren, a Nemzeti Múzeumot környező utcaszakaszokon.*”

IX. kerület. „*Üllői úton a Nagykörútig, a Cal-vin-téren, a Bakács-téren és a Lónyay-ut-cának a Mátyás-utcaig etrjedő részén.*”

X. kerület. „*Kápolna-téren.*”

A főváros közgyűlése 1888. december 19-én tárgyalta az előterjesztést; azzal általában egyet-értett. Báró Kaas Ivor azonban az iparosok érde-keire hivatkozással azt javasolta, hogy a meglevő üzletek maradhassanak, csak a jövőben új enge-délyt ne adjanak ki. Dr. Nagy tanácsnok pártolta Kaas javaslatát, de azzal a kiegészítéssel, hogy a jelenlegi engedélyes halála vagy az üzlet átadása esetén azt ne lehessen folytatni. A Kerepesi útnál pedig mondják ki, hogy a belső Kerepesi úton pálinkamérés egyáltalán nem engedélyezhető, a külső Kerepesi úton azonban a meglevő pálinka-mérésekben csak padokat és asztalokat ne lehes-sen felállítani.

A közgyűlés elfogadta az előterjesztett javas-latot, báró Kaas indítványának dr. Nagy tanács-nok által ajánlott módosításával. A közrendészeti bizottság a rendezés végrehajtásának határ-idejeként 1890. május 1-ét javasolta, ezt is elfo-gadták.

Egyébként azután már nem a főváros, hanem az állami pénzügyigazgatóság vette kezébe az új engedélyek kiadását.

Dr. Göbel József